

РОЗДІЛ 4

ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ СИСТЕМ ТА ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

УДК 327:341

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2020.22.12>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДАНІЇ

CONCEPTUAL PRINCIPLES AND FEATURES OF THE IMPLEMENTATION OF MODERN DANISH FOREIGN POLICY

Турчин Я.Б.,
*доктор політичних наук,
професор кафедри політології та міжнародних відносин
Національного університету «Львівська політехніка»*

Івасечко О.Я.,
*кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології та міжнародних відносин
Національного університету «Львівська політехніка»*

У статті проаналізовано особливості формування та реалізації зовнішньої політики Королівства Данії з урахуванням місця держави на міжнародній арені. Визначено цілі та пріоритети зовнішньої політики країни, роль парламенту, уряду та короля у зовнішньополітичному процесі. Досліджено нормативно-правову базу Данії у зовнішньополітичній сфері, основні причини та фактори, які були враховані під час укладання відповідних документів. Проаналізовано передумови укладення та основні положення доповіді «Дипломатія та захист Данії у часи змін» від 1 травня 2016 р. Висвітлено принципи зовнішньої політики країни, до яких належать співпраця у регіоні близького сусідства; забезпечення стабільності і миру в Європі через співпрацю у рамках ЄС; запобігання неконтрольованим міграційним потокам; економічна дипломатія; світові питання, насамперед через активну роботу в ООН. Охарактеризовано діяльність держави на рівні міжнародних організацій, роботу в комітетах та місцях гуманітарних місій у зовнішній політиці Королівства. Акцентовано увагу на значенні Північної Ради і Ради міністрів Північних країн у формуванні зовнішньополітичних пріоритетів Данії. На основі аналізу міжнародних індексів та рейтингів з'ясовано місце держави з-поміж інших акторів міжнародного співтовариства, а також основні показники, які мають істотне значення у разі їх визначення. Досліджено аспекти двосторонніх відносин Королівства з іншими державами як безпосередньо, так і через участь у регіональних та міжнародних організаціях. З'ясовано, що зі США, Німеччиною та сусідніми країнами Північної Європи Данія підтримує найбільш тісні взаємини, є партнером і союзником з широкого кола питань. У висновках акцентовано увагу на тому, що майбутнє Данії залежить від стійкості міжнародного правового порядку, тому Королівство підтримує принципи міжнародного права, ООН та інші системи багатосторонньої співпраці та реагує, коли ці правила порушуються.

Ключові слова: Данія, Фолькетинг, зовнішня політика, Скандинавські країни, міжнародне право, зовнішньополітичний механізм, Північна рада.

The article analyzes the peculiarities of the formation and implementation of the foreign policy of the Kingdom of Denmark, taking into account the place of the state in the international arena. It has been determined goals and priorities of the state's foreign policy, the role of the Parliament, the Government and the King in the foreign policy process. The author outlines the legal base of Denmark in the foreign policy, main priorities and key issues to which the state leadership paid particular attention when creating relevant documents. It has been analyzed "Danish Defence and Diplomacy in Times of Change" report from May 1, 2016, its preconditions for concluding and the main provisions. The author determines main principles of Danish foreign policy, which include cooperation in close neighborhood; ensuring stability and peace in Europe through cooperation within the EU; prevention of uncontrolled migration flows; economic diplomacy; world issues, primarily through active participation in the UN. Special attention is paid to the place of Denmark in international organizations and institutions, work in committees and the role of humanitarian missions in the foreign policy of the Kingdom. It has been characterized participation of Denmark in Nordic Council and the Nordic Council of Ministers as a part of foreign policy priorities implementation. Based on the analysis of international indices and rankings, it has been determined the place of Denmark among other representatives of the, main indicators and their definitions that play a significant role in foreign policy overview. The author points out bilateral relations of Denmark with other states itself as well as within the regional and international organizations. It has been found that Denmark has close bilateral relations with the United

States, Germany and the neighboring countries of Northern Europe, that become reliable partners and ally in a wide range of issues. The authors draw conclusion stating that future development of Denmark foreign policy depends on a strong international legal order, therefore politicians will continue to support the principles of international law, the UN and other institutions of multilateral cooperation and actively respond to all violations of its key principles.

Key words: Denmark, Folketing, foreign policy, Scandinavian countries, international law, foreign policy mechanism, Nordic Council.

Постановка проблеми. Зовнішня політика на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин розглядається як невід’ємний складник кожної суверенної держави, інструмент, за допомогою якого налагоджуються двосторонні стосунки, відстоюються національні інтереси та реалізуються розмаїті фінансові, економічні, гуманітарні, соціальні операції. Цей концепт також включає у себе демонстрацію сили держави на міжнародній арені, рівень її політичної свідомості та пріоритети діяльності у найближчій чи навіть довгостроковій перспективі. Саме від правильно підбраної зовнішньої політики великою мірою залежить майбутнє чи не кожної держави, яка ставить за мету приєднання до міжнародного співтовариства як повноправного члена.

Королівство Данія на сучасному етапі демонструє значні успіхи у становленні, розвитку та функціонуванні зовнішньополітичного курсу держави, підтримуючи при цьому сильні позиції і в реалізації внутрішньої політики. Держава досить високо позиціонується на міжнародній арені. Її роль у світі зростає з кожним роком, а рівень загального розвитку і добробуту дає підстави стверджувати, що позитивні практики Данії є вартими для наслідування іншими акторами міжнародної взаємодії. Вивчення політичної діяльності цієї держави формує певні уявлення та інформацію, які можуть слугувати дороговказом у процесі формування державної політики інших країн (головно тих, що розвиваються чи малорозвинених) і проєктування їх політичного майбутнього на міжнародній арені (йдеться про футурологію чи прогнозування).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування пріоритетів та цілей зовнішньої політики Данії, її зовнішньополітичного механізму, принципів та інших аспектів діяльності держави на міжнародній арені стали актуальною темою для досліджень таких науковців: Р. Бегрінгера [2], А. Кларка [3] та Р. Філіпса [15]. Крім того, джерельну базу становлять офіційні ресурси МЗС Данії [7; 15], Європейського Союзу [8], Організації економічного співробітництва і розвитку [1], Конституція Королівства Данія [17] та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Метою запропонованої публікації є отримання чітких системних уявлень щодо концептуальних засад та особливостей імплементації сучасної зовнішньої політики Данії; її позиціонування в міжнародних рейтингах; висвітлення специфіки двосторонньої співпраці Данії

з країнами-союзниками, головню, США та Німеччиною; характеристика місця Данії у Північній Раді та Раді міністрів Північних країн з огляду на головування офіційного Копенгагена у цій організації впродовж 2020 року.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Для досягнення мети цього наукового дослідження необхідно розв’язати низку *завдань, а саме:* з’ясувати концептуальні засади сучасної зовнішньої політики Данії; визначити місце Данії в міжнародних рейтингах; охарактеризувати діяльність країни в міжнародних організаціях; дослідити ключові аспекти двосторонніх відносин Королівства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Данія є унітарною державою, до складу якої входять п’ять регіонів (що були утворені з колишніх чотирнадцяти антів), архіпелаг Ергольмен, що підпадає під повноваження Міністерства оборони, та дві автономні частини – Фарерські острови та Гренландія. У країні функціонує система державного правління у формі конституційної монархії. Важливо зазначити й те, що хоча автономні частини і наділені суттєвими самоврядними повноваженнями, проте у законодавчих діях вони підпорядковуються загальнонаціональному парламенту (Фолькетингу), у якому кожна адміністративна одиниця представлена двома парламентарями.

Положення щодо особливостей формування та реалізації зовнішньої політики Королівства зафіксовані у пункті 19 Конституційного акта Данії. Згідно з документом, Король наділений представницькими функціями держави у міжнародних справах. Водночас він не повинен вчиняти жодних дій, наслідком яких є територіальні зміни Королівства, крім як за згодою Фолькетингу, ані вступати в будь-яке зобов’язання, для виконання котрого потребується підтримка Фолькетингу або воно має досить вагоме значення для розвитку країни. Повноваження щодо припинення дії міжнародних договорів також поширюється на главу держави, однак відповідні рішення приймаються лише за згодою Фолькетингу, який відповідно і був укладений за попереднім розглядом та погодженням у парламенті [16].

Фолькетинг призначає з числа своїх членів осіб, що формують Комітет з питань зовнішньої політики, з яким уряд проводить консультації перед прийняттям будь-якого рішення, що має велике значення для країни чи стосується зовнішньої політики Королівства. Рекомендації, що

застосовуються до Комітету з питань зовнішньої політики, встановлюються законом [16].

Данія залишається відповідальним актором на міжнародній арені, бере активну участь у вирішенні сучасних глобальних проблем людства. Нині це одна з провідних країн світу щодо імplementації «Цілей сталого розвитку» Програми розвитку ООН. Данія взяла на себе певні зобов'язання щодо сприяння, забезпечення/гарантування глобального миру і стабільності, надання гуманітарної допомоги, активного залучення до міжнародних військових операцій, у тому числі задля запобігання тероризму та радикалізації, а також підтримки незахищених держав [10].

Зовнішня політика Данії заснована на її ідентичності як суверенної держави в Європі. Ця країна віддавна сформувала добросусідські відносини з іншими державами. Королівство, зокрема, долучалося до координації західної допомоги у регіоні Балтії (Естонія [5], Латвія і Литва [6]), є активним прихильником міжнародної миротворчої діяльності. Данські війська брали участь у забезпеченні безпеки на території колишньої Югославії у складі Сил ООН з охорони (СООНО), СВС, [3] і нині СФОР [12]. Королівство однозначно підтримує американські операції в Афганістані та надає різноманітну матеріальну та гуманітарну допомогу для МССБ [8]. Ці ініціативи є частиною «активної зовнішньої політики» країни. Більше того, замість традиційного адаптаційного типу Данія дотримується такого типу зовнішньої політики, за котрої права людини, демократія та інші важливі цінності перебувають під особливим захистом держави. Яскравим прикладом, що демонструє рішучість дій у визначених зовнішньополітичних пріоритетах, є рішення Данії надати Гренландії та Фарерським островам гарантії щодо права голосу в питаннях зовнішньої політики, рибальства, полювання на китів і геополітичних проблем. Такий крок свідчить про реалізацію демократичних стандартів у цій країні.

Основоположним документом, де найбільш ґрунтовно розкрито особливості формування та реалізації зовнішньої політики Данії як на сучасному етапі, так і впродовж наступних років, є «Дипломатія та захист Данії у часи змін». Загалом це оглядовий опис зовнішньої політики та оборони Данії. Доповідь була офіційно презентована на засіданні Уряду 1 травня 2016 р. [7].

Передумовами для започаткування згаданого документа був заклик Пітера Таксо-Дженсена, посла Данії у Індії (який перед тим був послом Данії у США та помічником Генерального секретаря з правових питань ООН), до перегляду та розробки нових рекомендацій, які стосувалися концептуальних засад реалізації сучасної зовнішньої політики Королівства. Ініціатива вироблення документа пов'язана із «потребою зробити крок

назад від щоденних завдань та сформуванню нових ідей і рішень, спрямованих на покращення позицій Данії на міжнародному рівні, щоб надалі взяти на себе виклики і можливості, які стоять перед країною» [7]. Дипломат, зокрема, закликав до:

1) визначення стратегічних інтересів Данії з огляду на ключові глобальні тенденції, проблеми і можливості протягом наступних 10–15 років;

2) створення всеосяжних рекомендацій щодо посилення координації та інтеграції сфер зовнішньої політики Данії;

3) створення всеосяжних рекомендацій щодо основних завдань і пріоритетів для сприяння данським інтересам у найближчі роки [7, с. 3].

Актуальність оновленого зовнішньополітичного підходу Данії пов'язана із впливом низки як ендегенних, так і екзогенних чинників. Так, економічний центр ваги зміщується із заходу на схід і політична влада поступово поширюється на все більшу кількість гравців, причому частина з них не належать до суверенних держав. Демографічні проблеми і технологічний розвиток, а нині ще і пандемія Covid-19 також є одними з факторів, які будуть визначати глобальне майбутнє. Разом із тим на території Європи невирішеними залишаються як нестабільність виробництва і неконтрольована міграція. Отже, ці проблеми закликають до узгодженості і можливості вироблення спільних рішень у межах ЄС.

З огляду на зазначене, перманентних змін і трансформації зазнають данська дипломатія і оборонний сектор, головне, з огляду на суттєве скорочення їх фінансування упродовж декількох останніх років. Це потребує посилення пріоритетів, скоординованого підходу і зосередження на тих сферах зовнішньої політики, де Данія може досягнути найбільш значимих успіхів.

Міжнародні події у поєднанні з політикою значних бюджетних скорочень у сферах зовнішньої, безпекової та оборонної діяльності Данії актуалізують питання визначення пріоритетів і координації зусиль щодо формування максимально ефективного механізму забезпечення інтересів цієї держави. З урахуванням цих та інших чинників уряд Данії визначив п'ять основних принципів зовнішньої політики, зокрема:

1. Близьке сусідство: активно сприяти сталому і мирному розвитку регіону безпосередньої близькості Королівства Данія в Арктиці і регіону Балтійського моря, особливо за рахунок посилення пріоритетності структур співробітництва та їхньої здатності бути готовим до нових можливостей і загроз.

2. Європа: взяти на себе відповідальність за мир, стабільність і процвітання в Європі та сусідніх регіонах, особливо через активну участь у ЄС, який у сукупності здатний впоратися з кризами і здійснювати глобальний вплив, сприяючи

боротьбі з тероризмом. Також забезпечити становище Данії як надійного ядра співпраці в межах НАТО, а також формування стійких трансатлантичних відносин.

3. Біженці та міграція: запобігти безконтрольним міграційним потокам за рахунок посилення інтеграції зовнішньої політики, стабілізації зусиль, гуманітарної допомоги і довгострокового розвитку з метою зміцнення безпеки, економічного розвитку та ефективного управління, особливо в нестабільних державах Близького Сходу, Північної Африки та Афганістану.

4. Економічна дипломатія: сприяти економічному зростанню, процвітанню та розвитку інновацій в Данії завдяки активному проведенню економічної дипломатії, внаслідок чого країна посідає сильні позиції на міжнародному рівні, що й буде сприяти її швидкому комерційному та промислому розвитку. Принцип включає в себе підтримку інтернаціоналізації, конкурентоспроможності та експорту данських підприємств, а також здатність суспільства залучати інвестиції, знання і таланти з усього світу.

5. Світові питання: просування глобальних рішень і розв'язання проблем зміни клімату, використовуючи при цьому данські переваги, цінності та інтереси. Реалізація відповідних намірів стає можливою завдяки приєднанню до Порядку денного ООН на період до 2030 р. і Паризької кліматичної угоди 2015 р., а також підтримки заходів на основі міжнародного співробітництва, де різноманітні міжнародні актори розглядають ООН основним глобальним актором для балансу інтересів на сучасному етапі та у перспективі [7, с.14].

Отже, ці п'ять зовнішньополітичних принципів утворюють єдине стратегічне визначення ключових завдань і пріоритетів для просування інтересів Данії до 2030 р.

Особливості участі Данії в міжнародних взаємодіях свідчать про те, що країна має визначальний вплив у Північній Європі та посередньо залучена до вирішення міжнародних питань [2]. Зовнішня політика Королівства значною мірою залежить від її членства в ЄС. Данія вступила до Європейського економічного співтовариства (ЄЕС), попередника ЄС, ще у 1973 р. З того часу представники країни голоували в Раді Європейського Союзу сім разів, востаннє – з січня по червень 2012 р. [8].

Щодо реалізації концепту атлантизму у зовнішній політиці, то після закінчення Другої світової війни Данія завершила свою двохсотрічну політику нейтралітету. Так, держава стала одним із засновників Організації Північноатлантичного договору (НАТО) 1949 р. і дотепер залишається її членом [21]. Як член Комітету сприяння розвитку (КСР) Данія протягом багатьох років належала до числа тих країн, які виділяли чималу

частку валового національного доходу на гуманітарну підтримку іншим державам відповідно до рішень Комітету. У 2019 р. Данія виділила 0,71% валового національного доходу на іноземну допомогу і стала однією з шести країн, що слідували рекомендаціям ООН [1]. Гуманітарна допомога за ініціативи Королівства Данії надається через ключових партнерів, таких як ООН, ЄС, та інші регіональні та міжнародні неурядові організації. Зокрема, за сприяння Міністерства закордонних справ Данії було створено організацію, основною метою якої є забезпечення всебічної дво- та багатосторонньої допомоги. Йдеться про Данське агентство міжнародного розвитку.

З метою детального визначення місця Данії на міжнародній арені доцільно, на наш погляд, проаналізувати відповідні рейтинги країни на міжнародній арені. Одним із таких є Індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index), який поєднує дванадцять різних показників, які визначають конкурентоспроможність країни на світовому рівні. З-поміж них такі як-от: якість інститутів; інфраструктура; макроекономічна стабільність; здоров'я і початкова освіта; вища освіта і професійна підготовка; ефективність ринку товарів і послуг; ефективність ринку праці; розвиненість фінансового ринку; рівень технологічного розвитку; розмір внутрішнього ринку; конкурентоспроможність компаній; інноваційний потенціал. За цими показниками у 2019 р. Данія посіла 4-е місце із 140 країн.

Індекс глобальної дипломатії (Global Diplomacy Index) є ключовим у аналізованні зовнішньої політики будь-якої держави, адже демонструє мережу двосторонніх зв'язків та рівень їх співпраці. Так, індекс відображає кількість посольств, консульств, багатосторонніх та інших представництв країни, а також осяжність її дипломатичної мережі. Станом на 2019 р. Данія за індексом глобальної дипломатії перебуває на 39-му місці з 89 балами. Королівство встановило дипломатичні зв'язки та має відповідні дипломатичні представництва у 67 країнах світу, 14 консульств за кордоном, 6 постійних місій та 2 інші представництва у світі [14].

Ще одним індексом, який діагностує стан речей всередині країни, є Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index). Цей показник не лише демонструє рівень корупції держслужбовців, а й стан управління державою владними структурами (чи особами, які мають вагомий вплив на державні процеси). Відповідно до цього індексу Данія вже більше десяти років (2002–2019 рр.) посідає перше місце з-поміж 168 країн із загальним балом 87 за 2019 рік. Звісно, не варто однозначно стверджувати, що корупції у Данії не існує взагалі. Вона є, як і в будь-яких інших державах. Проте тут Данія посідає перше місце з тих причин, що національна корупція є «непомітною»,

тобто не впливає на важливі політичні рішення та дозволяє створювати такий зовнішньополітичний курс, який відповідає інтересам усієї країни та її населення загалом, а не окремим олігархічним чи монопольним структурам [7].

Задля того, щоб з'ясувати можливість широких верств населення долучатися до управління державою та впливати на її внутрішньо- та зовнішньополітичний курси, потрібно розглянути ще декілька індексів. Першим із них є індекс демократії (The Economist Intelligence Unit), що демонструє загальний світовий стан демократії для 165 незалежних держав і двох територій. Дослідження охоплює майже все населення світу і більшість держав (мікродержави виключені). Індекс демократії ґрунтується на таких п'яти категоріях, як: виборчий процес і плюралізм; громадянські свободи; функціонування уряду; участь у політичному житті; політична культура. Останні оприлюднені дані відображають ситуацію за 2019 рік, коли демократія була випробувана в умовах війни, тероризму, COVID-19, масової міграції та інших криз. Якщо ж розглядати позицію Данії, то у 2019 році вона посіла 7-е місце, що є доволі хорошим показником порівняно з іншими міжнародними акторами [9, с. 4].

За даними міжнародної правозахисної неурядової організації Freedom House, Данія посідає одне з найкращих місць за критерієм політичної свободи особи. За статусом її відносять до «цілковито вільних», сукупна кількість балів – 97 зі 100, рейтинг свободи, політичні права та громадянські свободи оцінені експертами по 1 балу (від 1 до 7, де 1 – найкращий бал, 7 – найгірший бал).

За індексом свободи преси, визначеним щорічно міжнародною неурядовою організацією «Репортери без кордонів» (Reporters Without Borders), у 2019 році Данія посіла 4-е місце із рейтингом 8,13. Показник доводить реальну здатність засобів масової інформації доносити об'єктивну всесторонню інформацію до громадськості, провадити професійну діяльність без тиску з боку влади, олігархічних груп чи окремих індивідів. Це є важливим з тієї причини, що, як зазначають представники організації, «у деяких країнах авторитарні лідери припиняють свої жорстокі справи, як тільки вони згадуються у засобах масової інформації. В інших країнах корумповані політики відмовляються від своїх протиправних дій, коли слідчі журналісти публікують інформацію про їхню діяльність. А іноді навіть є випадки запобігання масовим вбивствам, коли міжнародні засоби масової інформації фокусують свою увагу і камери на окремих подіях» [10].

Зовнішня політика Данії базована на її ідентичності як суверенної держави в Європі, а основним напрямом тут є підтримка і розвиток добросусідських відносин з іншими країнами.

Одним із ключових партнерів Королівства на міжнародній арені є США. Данія і Сполучені Штати вже віддавна пов'язані тісними і взаємовигідними механізмами співпраці. Країни віддавна проводять інтенсивний діалог з регіональних питань політики і безпеки та широко співпрацюють з метою сприяння миру і стабільності у тих регіонах, які розташовані за межами європейських

Таблиця 1

Позиціонування Данії у міжнародних рейтингах

Назва індексу	Організація або джерело	Місце Данії	Загальна кількість країн	Рік
Рейтинг найщасливіших країн	Мережа з питань сталого розвитку ООН	2	156	2020
Індекс людського розвитку	Програма розвитку ООН	10	189	2020
Індекс гендерної рівності	Світовий економічний форум	2	153	2019
Індекс свободи людини	Freedom House	3	210	2020
Індекс свободи преси	Репортери без кордонів	3	180	2020
Індекс процвітання	Legatum Institute	1	167	2020
Індекс екологічної ефективності	Yale University in the United States	1	180	2020
Індекс демократії	Economist Intelligence Unit	7	167	2019
Індекс конкурентно-спроможності	Світовий економічний форум	4	141	2019
Індекс верховенства права	World Justice Project	1	193	2019
Індекс корупції	Transparency International	1	180	2019
Індекс отриманих іноземних інвестицій	The World Bank	36	167	2019
Індекс економічної свободи	The Heritage Foundation	8	176	2020
Індекс інвестиційної привабливості	The World Bank	9	143	2019
Індекс глобалізації	Швейцарський економічний інститут	8	197	2019
Індекс дипломатії	Lowy Institute	39	61	2019
Індекс миру	Інститут економіки і миру	5	142	2019
Індекс тероризму	Лондонський інститут економіки і миру	85	135	2020
Індекс військової могутності	GFP	49	138	2020

кордонів. Данія багато в чому підтримує позицію США, яка стосується практичного виміру діяльності Організації Північноатлантичного договору (зокрема, політику розширення НАТО).

База США ВПС (Внутрішніх повітряних сил) і радар раннього попередження об'єкта в м. Туле, розташованого на північному заході Гренландії, слугують важливою ланкою в західній обороні і структурі захисту НАТО. У 2004 році уряди Данії і Гренландії підписали угоди, які передбачають модернізацію радара раннього попередження, зважаючи на його визначальну роль у системі протиракетної оборони США. Зазначені угоди також створили нові можливості задля посилення економічного, технічного та екологічного співробітництва між Сполученими Штатами і Гренландією [21].

Важливим є і той факт, що активна ліберальна торговельна політика Данії в ЄС, ОЕСР та СОТ великою мірою співпадає з інтересами США. Визначальна роль Данії в європейських екологічних та сільськогосподарських питаннях, її стратегічне розташування на «вході» до Балтійського моря надали Копенгагену статус центру різноманітних агентств США.

Разом із тим США є найбільшим торговим партнером Данії з-поміж числа неєвропейських країн. Данський експорт до Сполучених Штатів, головню, представлений промисловим обладнанням, хімічною продукцією, меблевими виробами, фармацевтичними препаратами, харчовою продукцією тощо. Крім того, Данія є отримувачем значних торговельних послуг зі США, основна частка котрих стосується контейнерних перевезень зі Сполучених Штатів Америки з використанням данських контрольованих суден (зокрема, шляхом Maersk-Line). Понад 400 компаній США мають філії в Данії.

Данію і Сполучені Штати пов'язує спільне членство у міжнародних організаціях, у тому числі ООН, НАТО, Організації з безпеки і співпраці в Європі, Організації економічного співробітництва і розвитку, Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Світової організації торгівлі, а також Ради Арктики [21].

Країни Північної Європи (Фінляндія, Ісландія, Норвегія і Швеція) є традиційними партнерами та союзниками Данії, а підґрунтя їхньої тісної співпраці були закладені ще під час засідань Північної Ради і Ради міністрів Північних країн. У 2001 р. відбулася зміна організації роботи Північної Ради, де замість географічного розподілу на основі спільних Північних цінностей першочергового значення набули принципи соціальної держави. Структура діяльності Північної Ради була розділена на сфери культури і освіти, збереження держави (добробуту), прав споживачів, навколишнього середовища і природних ресурсів, економіки і торгівлі. Основною метою Данії у співпраці

з країнами Північної Європи є підвищення привабливості Північного регіону в глобальному масштабі для підтримки міжнародної конкурентоспроможності. Данія бере активну участь у створенні Стратегії ЄС щодо Балтійського моря. У 2020 році Королівство Данія головує у Раді міністрів Північних країн. Завданням Ради міністрів є управління співпрацею між урядами Північних країн та керівними органами Гренландії, Фарерських та Аландських островів. Із бюджетного фонду Ради міністрів фінансується низка спільних проєктів та програм для країн-членів [20].

Відносини між Данією та Німеччиною характеризуються добросусідством та тісною співпрацею у всіх сферах, частими зустрічами та інтенсивним діалогом на різних політичних рівнях. Також відбувається чимала кількість візитів на державному та парламентському рівнях. Також земля Шлезвіг-Гольштейн підтримує особливо тісні стосунки з Данією. Успішна політика з обох сторін заснована на Бонн-Копенгагенських деклараціях 1955 р.

Дансько-німецькі економічні відносини тісні та інтенсивні. Німеччина залишається одним з найважливіших торгових партнерів Данії. Німецький імпорт з Данії включає промислові товари, машини, продовольство, сільськогосподарську продукцію та медичні та фармацевтичні товари. Основний експорт до Данії включає машини та транспортні засоби, хімікати, споживчі товари та продукти харчування.

Тісні культурні зв'язки між Данією та Німеччиною існували століттями. Ключовим значенням у надзвичайно різноманітному культурному обміні є знання данцями німецької мови, порівняно з громадянами інших європейських країн. Також Інститут Гете в Данії підтримує культурний обмін та пропонує мовні курси як частину своєї широкої програми. Німеччина та Данія також провадять спільні проєкти співпраці у сфері оборонної політики. На додаток до численних заходів із взаємної підготовки у морській галузі Данія разом із Німеччиною та Польщею є військовим членом Багатонаціонального корпусу на північному сході в Щецині [13].

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Проаналізувавши концептуальні засади формування та особливості реалізації сучасної зовнішньої політики Данії, на нашу думку, варто зробити декілька важливих висновків. Так, метою данської «моделі зовнішньої політики» є забезпечення миру та стабільності у світі. Міжнародна діяльність Данії базується на окремих цінностях, які є основоположними та визначають подальший курс країни. По-перше, безпека гарантується через цінності, які Королівство поділяє з Європою і США, і саме тому країна підтримує стратегію національної оборони у союзі з НАТО. По-друге, майбутнє Данії залежить від стійкості міжнародного правового порядку, з огляду на те,

що Королівство підтримує принципи міжнародного права, ООН та інші системи багатосторонньої співпраці та реагує, коли ці правила порушуються.

Виходячи з позицій Данії в міжнародних рейтингах, можна зробити висновок про те, що в Королівстві політичні рішення неможливо прийняти без відома громадян чи засобів масової інформації. Одночасно індекси демонструють, що громадяни Королівства мають право висловлювати своє невдоволення як владою загалом, так і окремими політичними реформами зокрема. Результати цих рейтингів створюють передумови для твердження, що Данія – демократична держава, влада якої дбає про добробут та рівень життя громадян, а на міжнародній арені Королівство здобуло імідж високорозвиненої держави, яка має глобальний вплив.

Пріоритетними країнами для Данії у рамках двостороннього співробітництва виступають

США, Німеччина та сусідні країни Північної Європи. Серед багатьох двосторонніх питань, з яких держави співпрацюють і взаємодіють, варто виділити такі як: запровадження демократії в Афганістані та інших державах; полярні райони та Арктика; поновлювані джерела енергії і збереження навколишнього середовища, боротьба з тероризмом, розвиток прав людини та боротьба з расизмом; зміцнення союзу НАТО; забезпечення ядерної безпеки; здоров'я; глобальний розвиток; глобальні мирні ініціативи.

Отже, Королівство веде активну зовнішню політику: є учасником різних міжнародних організацій, проводить різноманітні миротворчі операції, надає гуманітарну допомогу та виступає посередником у вирішенні багатьох конфліктних ситуацій. Саме ці фактори визначають її як впливового актора сучасної системи міжнародних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Aid by DAC members increases in 2019 with more aid to the poorest countries. *OECD*. 2019 URL: <https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-data/ODA-2019-detailed-summary.pdf>.
2. Behringer R.M. "Middle Power Leadership on the Human Security Agenda". *Nordic International Studies Association. SAGE Publications*. 2005. URL: <http://cac.sagepub.com/content/40/3/305.abstract>.
3. Clark. A. *Bosnia: What Every American Should Know. Berkley Books*. 1996.
4. Corruption perceptions index. *Transparency International*. 2019. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2019>.
5. Danish-Estonian Defense Cooperation. *Danish embassy in Tallinn, Estonia*. URL: <http://www.ambtallinn.um.dk/en/menu/TheEmbassy/DanishEstonianDefenceCooperation/DanishEstonianDefenceCooperation.htm>.
6. Danish-Latvian Defense Cooperation. *Danish embassy in Riga, Latvia*. URL: <http://www.ambriga.um.dk/da/menu/Forsvarssamarbejde/>.
7. Danish Diplomacy and Defense in Times of Change. A Review of Denmark's Foreign and Security Policy. *Ministry of Foreign Affairs of Denmark*. 2016. URL: http://um.dk/~media/UM/Danish-site/Documents/Udenrigspolitik/Aktuelle%20emner/148396_udredning_UK_summary.pdf?la=en.
8. Danish Presidency of the European Union. *European Union*. 2012. URL: <http://eu2012.dk/en>.
9. Danmark mister flest soldater i Afghanistan. *Danmarks Radio*. 2009. URL: <http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2009/02/15/165853.htm>.
10. For Freedom of Information. World Press Freedom Index 2016. *Reporters without Borders*. 2016. URL: <https://rsf.org/en/ranking/2016>.
11. Foreign Policy. *Ministry of Foreign Affairs of Denmark*. URL: <http://um.dk/en/foreign-policy>.
12. Freedom in the world 2020. *Freedom House*. 2020. URL: <https://freedomhouse.org/country/denmark/freedom-world/2020>.
13. Germany and Denmark: Bilateral relations. *Federal Foreign Office*. 2020. URL: <https://www.auswaertiges-amt.de/en/aussenpolitik/denmark/227924>.
14. Global Diplomacy Index. 2019 Country Ranking. *Lowy Institute*. 2019. URL: https://globaldiplomacyindex.lowyinstitute.org/country_rank.html.
15. Phillips R. *Bosnia-Hertsegovina: The U.S. Army's Role in Peace Enforcement Operations 1995–2004. United States Army Center of Military History*. 2004.
16. Rangliste der Pressefreiheit 2020. *Reporter Ohne Grenzen*. 2020. URL: https://www.reporter-ohne-grenzen.de/fileadmin/Redaktion/Downloads/Ranglisten/Rangliste_2020/Rangliste_der_Pressefreiheit_2020_-_RSF.pdf.
17. The Constitutional Act of Denmark: of June 5, 1953. *The Parliament of Denmark*. URL: http://www.stm.dk/_p_10992.html.
18. The Economist Intelligence Unit's Democracy Index. *Economist*. 2019. URL: <https://infographics.economist.com/2020/democracy-index-2019/>.
19. The IMD World Digital Competitiveness Ranking. *IMD World Competitiveness Center*. 2019. URL: <http://imd-world-digital-competitiveness-rankings-2019.pdf>.
20. The Nordic and Nordic-Baltic cooperation. *Ministry of Foreign Affairs of Denmark*. 2020. URL: <https://um.dk/en/foreign-policy/nordic-baltic-cooperation/>.
21. US Relations with Denmark. *US Department of State*. URL: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3167.htm>.